

IZHAJA VSAK ČETREK

Table with subscription rates: Naročnina: ITALIJA, INOZEMSTVO, Letno, polletno, četrtletno.

Uredništvo in upravnništvo: Trst, Via Malolica 10-12. Telefon 1690. Uradne ure za stranke ob ponedeljkih in petkih od 10-12. Oglašje: Za vsak mm visocine ene kolone v širokosti 63 mm: finančni oglašji 1 L, oamrtnice, zabavne, poslana, vabila 80 cent., trgovski, obrtniški oglašji 60 cent. — Plačila vs naprej. — Posamezni izvod 20 cent.

DELO

Glasilo Komunistične stranke Italije

„Pojdimo med kmetse mase!“ - to je geslo, v duhu katerega naj se lotijo dela naše revolucionarne predstraže. Njih naloga je, da pokažejo kmetu edino mogočo pot iz situacije: pot skupne revolucionarne borbe s svojim bratom v trpljenju - delavcem.

Trst, 17. aprila 1924. — Leto V. - Štev. 203.

Vprašanje Julijske Krajine

Današnja situacija v Evropi in tudi pri nas se bolj in bolj razvija v pravcu novih revolucionarnih zahtev... Pravi kmetje — tudi male posestnike — imamo na Notranjskem, Vipavskem, Tolminskem, v Furlaniji in Goriški okolici — zopet kolonati. Razmere so torej take, da more biti vez med delavcem in kmetom najnaravnejša, kajti oba živita v enako slabih razmerah, oba imata ista dela, oba imata isto nalogo — kapitalizem. Glavna naloga komunistov je torej tudi v Julijski Krajini vzpostaviti zvezo delavca s kmetom in ako hočemo to doseči se moramo približati neposrednim zahtevam našega kmeta, da mu na njih dokažemo potrebo skupnega revolucionarnega boja.

primitivno razvila mala posest; na Krasu borna mala posest, nezadostna za preživljanje obdelajočih družin, v okolici mest, polproletarske razmere. Pravi kmetje — tudi male posestnike — imamo na Notranjskem, Vipavskem, Tolminskem, v Furlaniji in Goriški okolici — zopet kolonati. Razmere so torej take, da more biti vez med delavcem in kmetom najnaravnejša, kajti oba živita v enako slabih razmerah, oba imata isto dela, oba imata isto nalogo — kapitalizem. Glavna naloga komunistov je torej tudi v Julijski Krajini vzpostaviti zvezo delavca s kmetom in ako hočemo to doseči se moramo približati neposrednim zahtevam našega kmeta, da mu na njih dokažemo potrebo skupnega revolucionarnega boja.

Kot eno najkompliciranih vprašanj Julijske Krajine nam stopa nasproti nacionalno vprašanje,

ki je zopet — naravno — vprašanje ureditve razmerja med mestj in deželo. Dotok surovih delovnih sil z dežela na mestni delovni trg, kjer so te naravno bile cenejše, kar je imelo za posledico konkurenco med meznimi delavci, je bil prvi vzrok prenosa nacionalnih bojev med delavske plasti, med tem ko so imeli nacionalni boji prvotno razredni značaj — boj med italijanskimi veleposesniki in revnimi okoljskimi koloni. Zasedba naših krajev po Italiji je nacionalne borbe toliko poostila, kolikor jih je prenesla med slovenske kmetse mase, v katerih se je začel porajati iredentistični nacionalizem, kot težnja za združitvijo naravno odtrganih in poginju zapisanih krajev z njihovimi naravnimi centri. Italijanske vlade so se čutili prisiljene nastopati z vsemi sredstvi proti slovenskemu nacionalizmu, v kateremu so videli veliko oviro pri udeleževanju svojih imperialističnih ciljev na vzhodu, kakor se čuti prisiljena srbska hegemonistična vlada nastopati n. pr. proti macedonskemu pokretu, v katerem vidi veliki zapreko pri udeleževanju svojih imperialističnih ciljev na jugu.

No, po sklenitvi rimskega sporazuma, s katerim je Pašič izdal interese hrvatskega in slovenskega kapitala v Jugoslaviji, zato da bo lahko tem lažje udeležiti neomejeno hegemonijo srbske buržoazije v državi in na Balkanu, je Mussolini dosegel glede naših provinc svoj cilj in nacionalistično gibanje mu je postalo tem manj nevarno, kolikor bolj je pričela naša slovenska gospoda ležati na tleh pred njim. Italijanska buržoazija je sedaj varna, slovenska po sili zadovoljna in kdo je zopet opeharjen? Naš revni kmet in kolon ter v prvi vrsti naš vipavski in istrski vinar. Bil je nacionalist in iredentist ker je pričakoval od slovenske gospode, od advokatov, trgovcev in gostilničarjev, od slovenske narodne stranke obeh barv svoje rešitve. Danes je razočaran in naša je naloga, da mu pokažemo edino mogočo pot iz situacije, v kateri se nahaja: pot skupne revolucionarne borbe s svojim bratom v trpljenju — delavcem, zajedno s svetovno delavsko-kmetško armado, ki se bori pod vodstvom Komunistične Internacionalne in ki je dosegla najprvo zmago v vzpostavitvi delavsko-kmetške Sovjetske republike.

In ni naš kmet sam, niso naše province same, ki se nahajajo v taki neznosni situaciji. Slovenija in Hrvatska v »svobodni« Jugoslaviji, Črna gora, Vojvodina, Macedonija, so ravno tako gospodarsko, socialno in nacionalno tlačeni in izkoriščani in zopet je tu kmet oni, ki največ trpi. In koliko je drugih podobnih dežel? Besarabija, Bukovina, Slovaška, Podkarpatska Rusija, ukrajinski deli Poljske, Slezija, Ruhr, Alzaška in Lotriška itd. itd. In ako pogledamo nekoliko na Vzhod: milijoni Indijcev, milijoni drugih kolonialnih narodov v Aziji, Afriki, Ameriki so danes izkoriščani in tlačeni in vse te narode predvsem njihove delovne sile kliče danes Komunistična Internacionalna pod svojo zastavo.

Rešitev vseh perečih vprašanj Julijske Krajine ni mogoča z dosedaj uporabljenimi sredstvi. Njena usoda je ozko vezana z usodo splošnega ravnovesja današnjih imperialističnih sil v Evropi. Ako se le en kamen premakne, se ravnovesje zruši in Evropa se bo zopet klala po bojnih poljanah. Ako le kje zaplapolna plamen revolucije, se bo ta bliskovito razširila in zrušeno bo drugo provizorično ravnovesje: ravnovesje razredne borbe med proletariatom vseh dežel in združeno buržoazijo na drugi strani. Naša naloga je zbirati

in organizirati revolucionarne delavsko-kmetse sile, da bomo znali izpremeniti novo svetovno vojno v mešičansko razredno vojno (kot je dejal Lenin 1914), ali da bomo mogoče že prej dovedli proletariata do osvoboditve.

V slovenskem delu naše pokrajine je bil doslej proletarec in polproletarec nosilec naše ideje (Ildrija, Goriška in Tržaška okolica, manjši industrijski centri) zadnje volitve so nam pokazale, da smo mi pričeli delati tal tudi med malim kmetom na Vipavskem, Notranjskem in ponekod v Istri. Glavna naša naloga mora biti vzpostaviti organizacijske stike s temi malimi kmeti in poiskati si poti med se širša mase našega kmeta. Glavni predpogoji so tu, da postanemo polagoma stranka, ki bo predstavljala zahteve in interese ogromne večine

Besede in dejanja ali: enodušno „neprisiljeno soglasanje s fašizmom“

Po veliki zmagi so fašisti imeli shod v Rimu, na katerem je govoril seveda Mussolini, ki je med drugim dejal:

„Jaz ne dopuščam in mi ne bomo dopuščali, da se žali italijanski narod s trditvijo, da so bili ljudje poslani na volišče kakor čreda brezvestne živine.“

Sledeča tajna okrožnica, ki jo je izdala pred dnevom volitev pokrajinska fašistovska zveza v Avellino dokazuje, da fašizem res ni imel nikakega namena pritisniti na maso volitev. Menda je imel torej Mussolini prav ko je trdil, da se po krivici očitajo nasilstva in nezakonitosti...

Avellino, dne 5. aprila 1924.

„Političnemu tajniku v svrhu, da pogumno, razumno in do pičice izvršiti to, kar je predpisano v priloženi okrožnici.“

Sledi okrožnica:

„Pomen pojtarajnih volitev je jasno zahtevan: za ali proti vladi, za ali proti fašizmu. Radi tega nam ne zadostuje večina, četudi pretežna večina. Ni nam zadosti, da zmagamo, ampak moramo zmagati sijajno. Treba je dokazati s plebiscitom, da je vsa naša pokrajina udana vladi in stranki Mussolinija.“

Iz navodil posrejenih te-le, zares značilne stavke:

- 7. — Tam, kjer bi predsedniki volilnih sekcij nameravali, radi nasprotstva ali prevelike vnositosti, dopustiti volitev vstop v kabinjo, je treba poskrbeti za to, da se stari nezanesljivim ali sumljivim volilcem glasoviti, s kontrolnim znamenjem.
8. — Ako bi se pri seštevanju izkazalo gotovo število nasprotnih glasov, je treba napraviti vse mogoče, da se ti glasovi uničijo.
9. — Ni bilo mogoče ugoditi vsem zahtevam po oddelkih milice, za dan volitev. V tistih krajih kjer ni milice morajo fašisti poskrbeti, da se s primernimi sredstvi sestavijo akcijske čete, kojih naloga je, da s silo zavrnejo nakane nasprotnikov.

Okrožnica pravi še h koncu:

„Deželno vodstvo bo podvelo stroge, neizprosne ukrepe proti tistim fašistom, ki ne bodo na dan volitev napravili njih dolžnosti ali pa, ki se bodo izkazali neizkušene, slabe in nemarne.“

Kakor se vidi, ima Mussolini razlog, da se jezi...

Razpust fašistovskih sindikatov

V mestu Savoni so dale volitve profašistovski rezultat. Vsed tega so fašisti razpustili svoje sindikate, zato ker so spoznali, da so bili vpisani vsi rdeči.

„Bistvena razlika med diktaturo proletariata in o drugih razredov, med diktaturo veleposesnikov v srednjem veku in kapitalistov je, da so te diktature nasilno potlačevanje odporne pretežne večine naroda, to je delovnih mas. Nasproti temu pa je diktatura proletariata nasilno potlačevanje nasilstva izkoriščevalcev, to je neznanje manjšine izkoriščevalcev, veleposesnikov in kapitalistov.“

„Za pridobitev resnične enakosti, resnične demokracije za delavce je potrebno, da se odvzame izkoriščevalcem vse njih zasebne in javne zgradbe; je potrebno, da se delavcem pridobi udobnost, je potrebno, da je svoboda njihovih zborovanj zavarovana s strani oboježenih delavcev in nezlatih sinov plemstva in častnikov iz visokih kapitalističnih krogov, z ustrahovanimi vojaki.“ Lenin

našega prebivalstva in ki ga bo vodila v boj in do zmage.

Do končne rešitve zamotanega gospodarstva in nacionalnega problema Julijske Krajine bo moglo priti le z ustanovitvijo take Podonavsko-balkanske delavske kmetse federacije, v kateri bo tvorila Julijska Krajina z gospodarsko skupaj spadajočimi predeli samostojen sestavni del in obenem vez z delavsko-kmetško Italijo. Edino na ta način bodo rešena vsa pereča gospodarska vprašanja, ki jih današnja kapitalistična družba ne more rešiti. Rešena bodo tudi nacionalna vprašanja, ki jih bo reševala svobodna volja slovenskega in italijanskega delavca in kmeta, katere dva gotovo ne bosta imela interesa razbiati si glav med seboj in kratiti medsebojnih jezikovnih pravic.

Volodja

Komunistična stranka Italije predlaga praznovanje Prvega maja

Zvesta svojim revolucionarnim tradicijam, je K. S. I. poslala drugim proletarskim strankam (Unitarski soc. stranki in Italijanski soc. stranki) pismo, vsebujuče sledeče predloge, glede držanja od dela, na dan Prvega maja:

1. — Napovedanje skupne manifestacije in vsprejete skupne akcije, potom katere se ima povabiti delavske mase, da se držijo od dela in sicer v kolikor mogoče večji meri, na dan Prvega maja.

2. — Skupno povabilo Splošni delavski zvezi, zato da podpira in če je mogoče ona sama podvzame iniciativo za udeležitev te manifestacije, kakor tudi, da ji posveti značaj razrednosti in vzajemnosti.

Dobički naroda

„Hočemo osrečiti narod, hočemo napraviti veliko Italijo“ — pravi voditelj fašizma in res, »narod« postaja vedno bolj bogat, profiti naraščajo.

Narod, to se pravi afaristi, se dviga. Bilanca tovarne umetnih gnojil »Società Montecatini« izkazuje prebitek štiriideset milijonov in 173.941,17 lir. Po odbitku gotovih zneskov za razne sklade ostane čisti dobiček dvaintridesetih milijonov in 165.244 lir, ki se razdeli med delničarje. Ravnofako kaže dobro barometer »narodnega blagostanja« tudi pri denarnem podjetju »Banca Commerciale«. Obračun za leto 1923 izkazuje dobiček 63 milijonov.

In barometer gospodarskega stanja delavca in kmeta? Znižanje mezd, davki, doklade in podobne sladkosti.

Francosko-rumunska vojaška pogodba

Po neuspehu dunajske konference za rešitev besarabskega vprašanja, se položaj vedno bolj poostruje. Rumunski imperialisti si ne morejo nikakor dati miru, videč, da besarabsko prebivalstvo noče ječati pod jarmom rumunskih bojarjev, ampak da si želi svobode pod okriljem sovjetske republike.

Stalno ogrožanje Sov. Rusije, to je program celokupnega imperializma. Zato pa je tudi Poincaré radje volje sprejel obisk rumunske kraljeve dvojice, ki je prišla navlašč v Pariz, da si pridobi Francijo kot vojaško zaveznico.

Bila je sklenjena takozvana »obrambna pogodba«. Ker se je pa v pogovorih omenilo »francosko pomoč za reorganiziranje rumunske vojske in rešitev raznih tehničnih vprašanj«, je umljivo, da se gre tukaj za nov bantidski napad proti Rusiji.

Vprašanje pa je v koliko se bo dal francoski proletariata uporabiti za te Poincaréjeve kaprice. In zelo dvomljivo je, da se bo dalo poljsko delovno ljudstvo, ki je v zadnjih časih pokazalo svojo bojevitost, (ker se namreč kuje reakcionarna veriga med Francijo, Poljsko in Rumunijo) poslati v klavnico, za utešitev pohlepčnosti poljske šlahte.

Rumunska nasilja v Besarabiji

V južne ruske pokrajine je prišlo mnogo besarabskih beguncev, ki pripovedujejo o nezaljšnem zlostavljanju narodnih manjšin s strani rumunskih oblasti. Vršijo se neprestano aretacije, pod pretvezo namišljenih komplotov.

ŠTRAJK BUDAPESTANSKIH TISKARJEV.

Budapest je že več dni brez časopisov, radi štrajka tiskarskih nastavljenecv, ki so vstopili z navdušenjem v borbo. Vlada izdaja informativni buletin, katerega tiskajo samo krumirji. Edinole socialistični list »Nepszava« nadaljuje izhajati normalno, ker se je ravnateljstvo pogodilo z delavci.

Volitve na Bavarskem

Kakor znano, je Bavarska najreakcionarnejši del Nemčije, domovina in gnezdo fašizma. Ta se skriva pod imenom Ljudske stranke (Kapitalizem in reakcija se kaj rada skrivata pod imeni »ljudski«, »narodni«, »krščanski« i. t. d.).

Izid volitev v tej nemški državi nam očito dokazuje, da se komunistem ne da zatreti, tudi ne z najgršim nasiljem.

Po poročilih sta bila poražena centrum in desnica. Zmagovite ste stranki skrajne desnice in skrajne levice, t. j. fašisti in komunisti.

Komunisti so imeli pri sedanjih volitvah 179323 glasov, dočim so jih imeli leta 1920. samo 51602. Tu je treba poudariti, da je odpravljen komunistični tisk že leto dni in da je stranka zakonito prepovedana že šest mesecev.

Značilno je tudi to dejstvo: Fašisti so računali, da dobijo v Monakovem (glavnem mestu Bavarske) najmanj 50 ali 60 odstotkov glasov, v resnici pa so jih dobili komaj 25 odstotkov. Iz tega je razvidno, da dobiva fašizem, kot povsod, najbolj tal na deželi, dočim so mu industrijska središča odločno nasprotna.

Kje je srce kapitalizma

V bližini Berlina je umrl v starosti 54 let nemški industrialec Hugo Stinnes, imenovan kralj premoga in železa. Obvladoval je vso industrijo v Poruhrju, pa njegov vpliv se je bil razširil ne samo po vsej Nemčiji, temveč tudi v inozemstvu.

Vest o njegovi smrti je povzročila na berlinski burzi paniko med kapitalisti, tako da je padla vrednost akcij. To je viden znak, da so kapitalisti tisti, ki imajo srce v malhi.

Njihovi pomagači pa imajo drznost trdit, da je cilj vseh prevratnežev le goli materializem.

Kje je pravica?

Dobro je ako primerjamo navadno sodno obravnavo v proletarski Rusiji z ono, v katerisibodi drugi državi te solzne doline. V našem slučaju vzemimo za primer sodno dvorano v Italiji.

Ko vstopimo, opazimo troje sodnikov, državnega pravdnika, pisarja, dolge črne halje in istobarvne štiriočlate kape. Potem vidimo še razpelo, Mussolinijevo in kraljevo sliko. Najbolj nas zanima napis: »Postava je za vse enaka«. Vidimo še priče, odvetnike, orožnike, sluge in občinstvo, da mnogo občinstva, ker je na vrsti zamenjava obravnava.

Na zatožni klopi sedi eleganten, odličen gospod — zapeljivec. Oškodovana stran je plaho, skromno opravljen dekle — zapeljana. Deklica pripoveduje svojo zgodbo. Padla in darovala se je vso iz ljubezni do današnjega obtoženca. Ta svede ta ji da bi bil on... sam! Državni pravdnik je mnenja, da ni dovolj dokazov proti obtoženci... Obtoženec zagovornik modruje, dasi je po postavi prepovedano žaliti koga pri obravnavah: »... Obnašanje tega dekleta bi vas znalo varati, gospodje sodniki, tako, da bi obsodili domnevnega krivca, ki je sin odlične družine. Ona je gotovo hči vlačuge in, od alkohola pokvarjenega tatu. Rojena in vzgojena je bila v kakem človeškem brlogu«Krasna je, kot biser in izprije-na pri vsej svoji mladoletnosti bolj, kot njena mati. Znala je tako spretno vabiti v svoje mreže tega uboega fanta, kateri prav nič ne pozna peklenških nakan tega zloдея v angeljski podobi. Sin je od obževanih in spoštovanih trgovcev našega mesta; njegove prikrasni viteško odlikovanje. Vzgojen je bil tako, da dobro pozna svoje dolžnosti. Ne smemo tudi pozabiti, da se ga šteje med najboljše patriote in, da je poudarjen prisolen, kjer je kaka narodna manifestacija. Pri vseh najdrznejših »kazenskih pohodih« proti prevratnežem je bil na svojem mestu. Dalje je tudi dober kristjan in ud ne vem že koliko družb proti preklinjanju, za moralno in čednostno vedenje. Vsa njegova krivda obstoji v tem, da se ni znal braniti zapeljivim očesom lepe pohujšljivke, ki se je znala okleniti tega nevednega fanta, da bi potem izkorisčala njegov socialni položaj in, da da kako ime sadu njenih nesramnih ljubezenskih razmerjih! Sodniki, ne dajte se premočiti od strasti, ki zmaguje nad čednostjo, ne verjemite tej ženski.

Obtoženec je nedolžen, mogoče, da je prejel, zato pa ne more in ne sme navezati svoje nadebudne in plemenite mladosti na to prefrigano krasotico... Sodniki so popolnoma uverjeni o nedolžnosti tega razuzdanega, a bogatega pohotneža, obiskovalca vseh ponočnih bežnic in kabaretov, ki je za-

Obsodba kijevskih vohunov

Po delj časa trajajoči obravnavi, so bili obsojeni člani takozvanega »akcijskega centra«, to je špijnske organizacije. Bili so obsojeni na smrt: Čabekov, Jakovljevič, Jedinovski in Visogrelova; v desletno jeco Nikolaj Oničenko in Konstantin Vasiljenko; Ceganski, Smirnov in Tolpigo na 7 let; Ana Kapustinska in Kucovalov na 5 let.

Bilo je ugotovljeno, da so obsojeni izdajali, potom bivšega vranglevskega častnika Pavlovskega špijnski sekciji poljskega vojnega ministerstva sovjetske mobilizacijske nacrtje.

Sovjetski častniki so sprejeli z velikim ogorčenjem vest, da je Poincaré poslal Cicerinu protest francoskih vseučiliških profesorjev.

V odgovoru na Poincaréjev protest, pravi Cicerin med drugim:

„Pod krinko človečnosti, hoče francoska vlada pomagati špijonom, ki so jo služili. Ta neprijateljski čin je čten cele verige drugih činov, izvršenih proti sovjetski vladi, kakor odbrite in pripoznanje ropa Besarabije, akcija proti zaključitvi rusko-kitajske pogodbe i. t. d. Sovjetska vlada se čudi, da noče francoska vlada vzeti v poštev čustva, ki jih vzbuja vaša akcija, v masah prebivalstva Zveze sovjetskih socialističnih republik.“

SOCIALDEMOKRATIČNA VLADA NA DANSKEM. — Kakor poročajo iz Kopenhagena bo ministerstvo Neergard brzkone podalo demisijo, radi neuspeha pri zadnjih parlamentarnih volitvah. Trdi se, da bo kralj poveril socialdemokratičnemu voditelju Stanningu nalogo, da sestavi nov kabinet.

Najbolj demokratična meščanska republika ni nič drugega nego stroj za potlačitev delavskega razreda s strani peščice kapitalistov.

K. Marx

krivih, da bo ona nesrečnica v kratkem mati...

Kjer vlada proletariata pa se sodi čisto drugače. V proletarski državi se take lahkomišelnosti muhe drago plačujejo. Ne pomaga ti ne če si sin »ugledne« družine in ne če si ud bogvekolikih bratovčin za čednostno vedenje.

Ko stopiš v sodno dvorano proletarske države boš takoj zapazil, da manjkajo tu popolnoma tisti cerimonijski obredi, bodisi na obleki sodnega dvora, bodisi v proceduri sploh. Vse je priprosto. Kraj te res navdaja s čutom, da lahko iščeš tu svojo pravico, ker jo gotovo najdeš. Sodniki, dva moška in ena ženska, so navadni delavci, to se jim vidi na njih opravi. moška nosita rusko »brubaško«, kakor jo je nosil Tolstoj, ženska pa navaden bombažasti jopci. Ni v tej sobi razpela in ni napis, kot pri nas. Na steni visi samo slika »Ilija«.

Mnogo je prisotnega občinstva. Razpravlja se o isti zadevi, kot zgoraj. Navzoča je kot tožilka zapeljana deklica in na zatožni klopi sedi zapeljivec, eleganten »nepman«.

Dekle pripoveduje svojo zgodbo. Je to zgodba vseh deklet, ki stopijo v svet in katere zvabi in omami sladka govornica pustolovcev in razkošje. Ker so neizkušene, padejo, a ko pridejo do spoznanja jih čaka bridko razočaranje. Ljubimec izgine. Znaki malega bitja, ki ima priti na svet privede nesrečnice do resnice.

Obtoženec taj. Res je, da je poznal deklico, a še na misel mu ni prišlo, da bi bila ta tako premetena in izpridena, da bi ga storila očeta, ne da bi on kaj vedel o stvari.

Pridejo na vrsto priče. Med temi se nahajajo sosedji, natakari restavracije, šofer. Mnogo je drugih sitnih malenkosti, najpeše pa je to, da obtoženec ni ene ne pogodi. Nahaja se v zadregi, zamenjava kraje in dneve, ne pozna več znanecv, se ne spominja... ne pripoznava svoje lastne pisave, elegantni in parfimirani »nepman« vzbuja pomolovanje.

V takem duševnem razpoloženju gotovo ne bi bil deklice zapeljil.

Potem prizna kako okolnost in navsezadnje obmolkne, ker globoko »zaga-zu« v protislovja, katerega mu predložijo proletarski sodnik. »Povsod — pravi sodnik — kjer požene plevel kapitalizma se izpridi dobro seme«. Bitro pogleda obtožencu v oči in nadaljuje: »Mi proletarci, smo danes prisiljeni v prid naši ljudovlati da se pogajamo z vami. To je za nas mučno, a dobro si zapomnite, da smo znali sukati meč in tega nismo pozabili. Vi ste spoznan za krivega. Dokazi zato so jasni. Plačeval bodele mesečno 10 čer-voncev čez 1000.— lir današnje vrednosti) za otroka, dokler ne bo ta v stanju, da si sam zasluži kruh...«

OBLJUBE ?

Volitve so poleg vojne eno onih dejanj, ki pokažejo, kako je z državami in s tokovi v njej. Pokažejo moč volilnih idej, zraslih na gospodarskih temeljih, pokažejo jakost strank, ki sledijo politični misli, njih dobre in slabe strani.

Za nas, ki v parlamentarne volitve ne verujemo, nimajo posebnega pomena. Naj pridejo kadar koli, nas najdejo pripravljene, ker jih raje podcenjujemo kot precejšnjo. Nam so volitve samo priložnost, da seznamimo nove kroge z mislijo delovnega ljudstva. Vse drugo je postransko. Kvečjemu so nam volitve še barometer, ki nam kaže, kakšne politične ideje gibljejo ljudstvo, v koliko je od teh idej prežeto in pripravljeno boriti se zanje.

Pri nas so se letos vršile volitve v novih razmerah: pod meščansko diktaturo in pod posledicami sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Človek bi bil pričakoval, da poslednje dejstvo ugodno vpliva na slovensko narodno listo in da odtehta nasledke nacionalne nestrpnosti sedanje vlade.

V resnici je vplivalo jako slabo. Vsak kompromis oslabi politično misel že samo na sebi. O priliki sporazuma so pa naredili narodni politiki korak, ki je bil kapitulacija, brezpogojna udaja. Šli so tako daleč, da so upanju na boljši volilni izid žrtvovali misel, ki bi bila morala voditi v volilnem boju. Izjavili so (katerikrat že?) udanost zdravi in vladi, tisti vladi, ki je reševala vprašanje narodnostnih pravic le s silo in pestjo. S tem so svoji narodni stvari zadali najhujši udarec, napravili so načelno in taktično napako, ki je porazno vplivala na volilce. Deloma jih je demoralizirala, deloma ogorčila. Koristilci, odvisni in slabšiči so se hitro okoristili z oportunističnim narodnih «prvoboriteljev» zanje je izginila razlika med vladno sekuro s palicami in med neprovladno lipo s planiko. Pomirili so si ščepce vesti in šli voliti državno listo. Vse popravljane in zavijanje, ki se je na shodih uporabljalo, ko je bila že napaka narajena, ni več pomagalo. Neodvisni volilci pa, pri katerih zmagovalno jasne besede in odločna dejanja, so ali ostali doma ali pa šli, videč nejnaka dvoobraznost nove politike, ki ni ne miš ne tič, volit srp in kladivo.

Se drugi važen vzrok je povzročil poraz slovenske narodne liste, ki ni zbrala več glasov kakor nemška v Poadižju, dasi je nemškega prebivalstva za polovico manj kot slovenskega. Ta vzrok je pa v politični organizaciji narodnih strank, ki so navadno slonele na rahli mreži nezanesljivih zaupnikov.

Pri nas se je narodnostna misel najraje opirala na politično najmanj zanesljive ljudi, ki so imeli vedno le to močno lastnost, da so bili zvitejši od drugih. Nacionalizem ni nikdar iskal nemančija, ker mu ni nikdar nič pomenil za — narod. Držal se je vplemenosti, ker je vedel, da imajo vpliv in da so politično bolj prožni. Narodne stranke so živele brez trdne organizacije, ker so se posluževale svojih vaških mogotcev, raznih patentarjev, županov, njih starejšin in podobnih. Dokler niso bile razmere ostre je šlo. Boljše ali slabše, šlo je. Zaupniki so služili na obe strani, vladi in — narodu hkratu. Zaupanje in ugled pri ljudeh so rabili, da jih je vlada upoštevala, milost vladnih organov so rabili, da so ljudem laže komandirali. Na ta način so bile njih koristi najlepše zavarovane.

Ko pa so se prijazne razmere končale, je nastopil polom. Narodni zaupniki so večinoma pozabili na to svojo lastnost, narodna organizacija je ostala brez oficijev, brez agitatorjev. Narodni kmetje so ostali marsikje brez pravega vodstva, piš ga je bil odnesel. Ako niso bivši narodni zaupniki padli svojim narodnim voditeljem kar v hrbet, s tem, da so volili vladno listo, so pa razgovarjali nekdanje narodne volilce, naj ne hodijo na volišče. Pri tem niso imeli težke naloge, ker jim je pomagala oportunistična politika rimskega romanja narodnih voditeljev. Pripravevanje je pri patentarjih vedno isto. Rečimo kar se da: Najbolj koristimo narodu, če se — sporazumemo. Ohranili bomo občinske zasluge, komisarjev sncedež ne bo, obrtna dovoljenja obdržimo itd. itd. ves narod bo imel velike koristi, se bo ohranilo in rešilo. Drugače pa vsega tega ne bo, narod izgine in samo še grobovi ostanejo v naši sveti zemlji.

Krono vsemu temu so položili še volilni shodi, ki so se drago kupili s — Kanoso. Gena je bila odveč, ker je bilo reško vprašanje, že prej pod streho. Volilni shodi so več škodovali kot koristili narodni propagandi. Tisto bratstvo med slovenskimi narodnjaki in fašisti ni bilo spodbudno za volilce, ki so prihajali na shode. Shodi so bili raznih vrst, prav prijateljski in prav sovražni. Eni poleg drugih so najbolj spravljali lipo ob kredit. V isti sapi, ko so narodni listi hvallili fašiste radi enega shoda, so jih radi drugega napadali. Burka je dosegla višek, ko sta si nasprotnika celo kadila pred volilci. Ako pa se dva huda nasprotnika eden drugega hvallita, izrekata sožalje

in slično, ali lažeta, ali sleparita ljudstvo, tako so presojali volilci. Narodni listi so šli celo tako daleč, da so govorili o vitežkih nasprotnikih. Včeraj, pa niso bili vitežki, ko so požigali narodne domove. Kako sodijo volilci take preobrate?

Volitve so se vršile torej v popolni zmedbi pojmov in oseb. Povzročili so jih dogodki, ki so si naglo sledili in niso našli na trdnih mestih niti narodnih «prvoboriteljev» niti njihovih ubežnih zaupnikov. Volilec ni imel kdo dati samozavesti in jim vliti pravega ognja. Tudi so padle na tehtnico še osebnosti med volilnimi narodnimi politiki in njih večletno slovo, kar je dokaz, da gola narodna ideja brez gospodarskega temelja pojenja.

Ni dvoma, da so te poučne razmere vplivale na porast komunističnih glasov. Delavci in kmetje bi morali biti hudo omejeni, da bi šli taki dogodki brez sledu mimo njih. Po svetovni vojni in po vsej reakciji je zemlja preorana in so glave odprte. Včasih je patentar razumel, kako si bo v javnosti zasigural dobiček in moč, zdaj vidi množice njih igro in se ji upirajo. Delavsko-kmečkega ljudstva ni več mogoče tako slepiti kakor prej, ker se je preveč naučilo pod palico. Pri nas je dovolj zrelo, da samo presoja, kar se godi dan na dan okoli njega. Obljube pri zavednih proletarijih ne zaležejo več, ker vedo, da ne

bo nikdar raja na zemlji. Zanje velja le eno pravilo: kdor ne dela, nima pravice do kruha. Da bo pa to veljalo, morajo dobiti delavci in kmetje moč v roke. Dokler bodo imeli namesto te samo kos papirja, ki se mu pravi glasovnica, bodo vedno pod stropom. Ta pomen imajo tisočglasov v žari za komunistične «anko, ki vabi danes skupaj množice kmetov in delavcev ne v imenu obljub, pač pa v imenu preganjanja, trpljenja in žrtve.

Narodni politiki so dobili svoj nauk. Če jim bo koristilo, ne vemo. Ako bodo šli z vlado, ki je največja nasprotnica kmetov in delavcev, bodo polagoma izgubili še one, ki so jim ostali doslej zvesti. Vidimo danes, da je ljudstvo povečini bolj možgato kot narodni zaupniki in bolj kot narodni «prvoboritelji». Mečejo krivdo na nestalnost ljudstva, ki da gre vsaki obljubi na limanice. V resnici so krivi sami, ker s tem ljudstvom barantajo za drobtinice, ki nečejo pasti z vladne mize. Če bi pretehtali svoje početje, bi se potrkali na prsi in dejali: nostra maxima culpa! Tega ne bodo storili, ampak bodo raje zabavljali nad delovnim ljudstvom, podobni otroku, ki tepe stol, s katerega je padel. Če bi ljudje res sledili obljubam, bi sledili vladnim, ker jih je bilo največ. Tega pa kmetje in delavci niso storili, kar dokazuje, da niso več maloletni in da gredu tudi svojo pot, kadar voditelji ne vedo več kam. Volitve so se izvršile v polnem mraku, ki je bil mrak bogov.

Glasovi z dežele

Renče

Zadnje dni meseca marca se je pri nas začela ljuta fašistovska ofenziva. Grmelji so topovi vseh kalibrov. Razpustili so občinski svet, odstavili g. župana in nebo nam je poslalo vljudnega komisarja v osebi g. Graziani-ja, kateri si je takoj izbral same poštene in značajne (?) može, da mu bodo pomagali občino v nadalje upravljati. Predstavil se nam je zadnji nedeljo marca po sv. maši, na trgu pred cerkvijo. Bil je prejšnji občinski svet nikar je razvil svoj nov program. Ugotovil je, da smo še vedno brez zvonov, brez luči, da imamo slabe ceste, sploh, da je naš ekonomični položaj — po krivdi prejšnjih krmilarjev — katastrofalen. On pa, čujte, on je prišel, da nam naše žalostno stanje ublaži; imeli bomo kar bo srce poželelo, «ma però — je rekel — do vesele essera tuti compatti con me». Če bomo z njim bomo z vlado, ker on je v vladi in edino vlada je tista dobra mati, katere skrbi za vse svoje sinove-državljanke. Stevilne obljube so letele na vse štiri vetrove, rotli se je in pri segal pred Bogom in občinstvom, da jih izpolni kajti... kajti blizal se je 6. april. V tednu pred volitvami pa se je prepričal, da je gotov del občinstva prepričan z idejo «soversivo». Odločujoči napad je ponovil na dan volitev po sv. maši, naperil je pušice proti vsem, njemu neprijetnim strankam, posebno pa proti komunistični. Komunisti — je približno med drugim rekel — hočejo upropasti občino in državo. Komunisti so mladoletna, pijana družaka, katere ne ve kaj dela. Družinski očetje, vsi trezni in odrasli so se izpametovali in kdor hoče biti komunist naj gre v Rusijo. Razen obljub je ta dan pretil tudi z groznjani čes: če ne glasujete za fašiste glasujete za vaš pogin, na kar je zaključil svoj govor z njih klicem «Eja, eja, allalà!» toda brez odmeva.

6. aprila je bila sijajna delavsko-kmečka manifestacija. 217 delavskih glasov oddanih «Proletarskemu udruženju» je dvignilo svoj protest proti današnjemu krivičnemu redu. Ti glasovi dovolj glasno govori, da smo sili vseh meščanskih obljub, da smo za odpravo buržuaznega parlamenta in, da hočemo preko vseh trinogov vpostaviti vlado delavcev in kmetov. Rezultat volitev je marsikoga presenetil, nam pa utrdil vero in zaupanje v komunistično stranko.

Imeli smo lepo priliko videti, kako se naše narodne, kosmato-črne duše prodajajo za Judežev groše vsakega, pa naj si bo Lucifer sam. Egoizem in profit, to je njih geslo, to je njih narod! Za danes naj mi renška gospoda blagovoli odgovoriti samo na to vprašanje: kdo je izdajalec?

Volitve so bile svobodne... V soboto pred volitvami popoldne je en privranci fašisti v navzočnosti javnih funkcionarjev in vladnih organov do krvi pretepel zastopnika naše liste, hoteč s tem preprečiti njih prisotnost pri volilnih operacijah. Naša pogumna sodruga sta pa po skrivnih poteh prišla in se še pravočasno zglasila v občinskem uradu, ter do ponedeljka zjutraj vestno vršila svojo dolžnost.

Izid volitev: Veljavnih glasov Kom. 217, Slov. nar. 113, fašist. 104, Maksim. 7.

Delavci, kmetje! Vaš rdeči prapor Komunistične internacionale ste visoko dvignili, pri-sežite danes, da ga hočete ščititi pred vsemi sovražniki in da se boste pod njegovim okriljem bojevali do končne zmage.

Renški delavec.

Rajbl

Strogo po zakonu...

Drago «Delo», pred volitvami si, med drugim, povedalo tudi koliko globe ali zapora dobi listi, ki krši volilni zakon. Tukaj pri nas pa se je na volišču postopalo tako, kakor, da je vsaka posamična volilna komisija zakonodajalka. Ker smo tukaj delavci brez voditelja se ne znamo kam pritožiti radi očitnih volilnih sleparij, zato te prosimo, da ukreneš potrebno za tu opisan slučaj.

Volitve v Rajblu niso bile tajne, kot zahteva zakon. Za vsakim volilec je šel član komisije gledati, kateri znak bo volilec črtal. Da gre prej izpod rok je komisija pri mizi pokazala kateri znak naj se črta ali pa je kar enostavno prečrtala sama fašistovski znak. Tako je volilec sicer videl glasovnico a v rokah je ni imel. V bližnjem Trbižu je moral vsak volilec prečrtati naravnost pred komisijo 21. znak; če se je branil, je pa volila komisija zanj fašistovski znak.

Več zavednih delavcev

Lokev na Krasu.

Te dni nas zapuša čez 30 sodrugov in somišljenikov, ki odhajajo v daljino in nepoznano Ameriko.

Tem kličemo: Bratje naše misli vas bodo spremljale, v duhu bomo vedno in povsod z vami. Želimo vam zdravja in obilo sreče. Ostanite zvesti svojemu razredu in proletarski revoluciji.

Spominjajte se nas! Zdravo!

Ostali

Črniče na Vipavskem

Pri nas nismo imeli komunisti velikega numeričnega uspeha pri volitvah, ker so našli samo 18 naših glasov. Komunisti ne rabimo parlamenta, ker vemo, da isti, kot izvrševalni organ izkoriščevalce nam ne bo koristil pač pa škodil. Naša zmagaja je v porušenju današnjega družabnega reda in v vpostavitvi sovjetskega. Iz teh razlogov se tudi niso vdeležili vsi tukajšnji proletarci. Volilo jih je nekaj, ko bi Komunisti res računali na parlament bi bilo pri nas gotovo nad polovico vseh vpisanih volilcev za našo stranko. (Kom. stranka se je udeležila volitev, da oživi duh bojevitosti v množicah in da prešteje svojo armado. Dolžnost vsakega zavednega proletarca je bila, da se odzove strankinemu pozivu! Op. ur.)

Na naši volilni sekciji se je dogodil poseben slučaj, ki je vreden, da se ga objavi. V volilno dvorano pride proletarec-kmet, da glasuje. Član volilne komisije vpraša kmeta ali zna voliti na kar mu ja odvrne: «Mislim da.» Nato mu oni član komisije hitro reče: «Tje pojditve in prečrtajte, da vam izplačajo vojno odškodnino.» Vojno odškodnino, penzijo, obrtne koncesije in razne slične dobrôte se je namreč spravljalo pri volilni agitaciji iz zaprašenih polic in obljubljaljo ljudstvu, da bi se tem lažje speljalo ljudi na led. Kmet pa, dobro poučen kaj sme in kaj ne sme član komisije takoj odgovori: «Gospodje, kaj takega člana komisije imate, da se tukaj norca brije iz nas? Član komisije mora biti mož na svojem mestu, oni gospod ni za ta posel». Kmetič je onega člana s tem dobro vsekaj, ker je isti postal rdeč kot pečen rak in sram ga je bilo.

Če tudi smo le kmetje, vendar nismo zarobljeni, kot misli «gospoda» in zavedamo se kaj je dostojno in kaj

Renški delavec.

Volilec, ki vse vidi.

Slap pri Vipavi

V našo vas so prihajali, posebno pred volitvami, vsaki dan fašisti, pa ni prišlo do srede, to je 9. aprila do nikakršnih incidentov, ker naše ljudstvo je mirljubno in izobraženo razen par propale.

V sredo 9. t. m. so prišli 3 fašisti v našo vas in šli v hišo njim podobne tvarine in so tam celo popoldne popivali. Zvečer jih pridrvi z Vipave še kakih deset po številu. Kakih 200 m pred vasjo so srečali enega mladeniča z Gradišča, ki se je vračal ves utrujen z vinograda domov. Tega mladeniča so prijeli in prepleli za nič. Ko so pridrveli v vas, se jim pridružijo prejšnji trije, potem gorje listemu, ki so ga dobili na cesti, ne ozirajo se na otroke ki hodijo še v šolo ali pa na osivele starčke.

Kdor je šel po cesti, so ga takoj prijeli in bliskoma je imel po dva ali tri samokrese namerjene na prsi in druga dva ali trije pa so bili s puškinih kopiti kamor je padlo tako, da je morala sapa zastati še tako srčnemu človeku ki je to videl ali slišal. Z vsa najbolj surovo brutalnostjo so se zagrnali v hišo Trošta ki je bil namestnik zastopnika liste «prol. udra». K sreči da je malo prej odšel od doma. Najprej so vdrli glavna vrata, vhod v dvorišče, nato še vsa vrata vrata in vso hišo preiskali. Ko ga niso našli so nastavili samokrese na prsi njegovi soprogi in starejši hčeri in jim grozili da ako ga ne dobe v eni uri časa, jih bodo ustrelili in jim zažgali hišo, nato so vsi zbežali in v hiši sta ostala le dva otroka skupne starosti 5 let in sami fašisti. Otroci so se jokali kot zbežani in živina v hlevu je od strahu tulila.

Enako se je godilo nekemu mladem možu ki je moral dvakrat skočiti s postelje bosonog in v sami spodnji obleki in-tako bežati iz vasi. Nato so prepleli brata od Trošta in njegovo sopr., ženo 4ih otrok. Udarili so jo tako, da ji je tekla kri curkoma. V večih hišah so vdrli vrata in pretili ljudem na postelji s samokresi. Vseh skupaj so stegli 14 med temi enega 10 drugega 15 letnega dečka. Ljudi je zbežalo dosti iz vasi tačas, ko so fašisti delali njih delo. Razbijali so od 8. do 11. in pol ure ponoči. Fašisti so bili po večini Slovenci, doma s Krasa.

Ljudstvo naj si zapomni, da pri tem delu imajo dosti zasluge fašist slovenec Bruno Metlikavec (capo squadra), doma iz Mavhinj ki je kričal, da mora enega ubiti in da bodo poslali komuniste v Rusijo in slov. nacionalce v Jugoslavijo. Pri tem ima zaslugo tudi par bližnjih hujskačev. Taka kultura kot so izkazali 9. aprila na Slapu se ni vršila niti 5000 let pred Kristusom. Danes si ne more še tako malo civiliziran človek predstavljati kaj takega. Resnično se godi in se bo godilo dokler ne bo zasjalo solnce svobode, bratstva in pravice od vzhoda. Delovno ljudstvo bo pomnilo fašizem vse življenje, taki vnebovpijoči grehi so neizbrisljivi.

Več Slapencev.

Skrlje

Volilni boj se je vršil tudi pri nas z vso paro, dasiravno nismo imeli nobene javnega shoda, razen Bandeljevega, ki je prišel, da bo držal shod in postal tako brž par svojih somišljenikov zbirat poslušalce. Ti sa niso zmenili za besedo tega gospoda in ostali lepo pri svojih opravkih. Gospod Bandelj je spričo tega dejstva odromal odkoder je prišel. Bolj pridni pri volilni agitaciji so pa bili lipovci.

Ljudje so slepili z običajno «narodnostjo», to lepo krinko splošnega kapitalizma. Vendar ni njih agitacija obrnila zaželjenega sadu. Pravili so nam tudi, da bo fašistovski pritisk še silnejši, če bomo glasovali za našo, Komunistično stranko. Mi dobro vemo, da je fašizem mednarodni povaj čigar edini smoter je odbijati napad brezpravnih na kapitalizem in stratiiti, ter uničiti vsak najmanjši pokuš proletariata ustvariti si svojo neodvisnost in svobodo. Ni čuda tedaj, če imajo naši fašisti posebno komuniste na piki, ker dobro vedo, da se zamore edinole potom komunističnega programa rešiti delavca in kmeta krutega izkoriščanja mednarodnega kapitala. Tudi pri nas smo spoznali, da je treba pogumnega boja združene delavca in kmeta, da se otresemo jarma, ki nas tlačii. Kmet in delavec je uvidel, da niso njegovi zastopniki tista gospoda, ki se hodi klanjat in prilizavati Mussoliniju, varuhu nebes kapitalistov in najhujšemu sovražniku trpečega proletariata, možu, ki je dal pomoriti in zapreti najpožrtvovalnejše borilce ljudskih koristi, tistemu, ki je požgal delavske ustanove, ki so stale proletarce toliko truda, o-nemu človeku, ki je zakrivil, da moramo danes delati 12 ur na dan za manjšo mezdno kot smo jo pred 4 leti imeli za 8 urni delavnik. Lipovci so se šli klanjat tistemu človeku, čigar zasluga je, da si italijanski kapitalisti delijo mastne dobičke podjetij, katere posedujejo. Ljudstvo pa, pravi «narod» strada. Zaveden delavec in kmet je vse to sprevidel in pri volitvah je oddal svoj glas za stranko, ki je neprestano v boju s fašizmom in vsemi kapitalističnimi bogovi.

In vi kmetje in delavci, kar vas je še v temi, kdaj bode te spregledali? Ali čakate res rešitve od tam, od koder ta ne more priti? Ali vas niso morda že enkrat poglani v boj z geslom «za domovino», pa je tekla kri proletarcev le za interese kapitala? Kakšen dobiček pa je prinesla vojna «za domovino» vam proletarcom dobro vidite in okušate.

Z radošjo ugotavljam, da ni pri nas kljub temu, da je bila lipovska gospoda noč in dan na delu, mnogo takih, ki se dajo slepiti. Rezultat volitev v naši občini: vpisanih 220, od teh je glasovalo 79 za komuniste, 3 za socialiste, 123 za lipovce, 1 za republikance, 8 za snoparje, 6 glasovnic ni bilo veljavnih. Kar se tiče naših glasov torej smo lahko zadovoljni z dobrim začetkom.

Delavec in kmetje dobro veste, da so bile volitve le odlomek boja, ki ga moramo vršiti, da dosežemo svobodo. Po končanih volitvah ne smemo zaspati, ampak se umstveno in praktično usposabljati za boj, ki bo končal le z našo zmago.

Proč z buržuji!

Živela Sovjetska republika!

Proletarec

Naša književnost

Dnevnik «duro» je objavil 21. marca t. l. oceno te knjige, ki je naši somišljeniki doslej še ne poznajo dovolj. Niti vsi člani Ljudskega odra, ki so roman že plačali s čezlano 10 l. Socialni matiči, niso prečeli svojih izvodov. «Medvladje» se dobi po knjigarnah, pa se more naročiti tudi pri upravi «Dela». Opozarjamo na zanimivi roman iz našega življenja posebno sodruge. Cena L. 6.50, str. 234.

Jože Pahor, «Medvladje»

(Socialen roman. Trst 1923.) Skoraj ga ne poznamo. Stal je nekje v ozadiju in zbiral svoje moči. Ne vem, koliko let ima za sabo in kakšna so bila. Služim pa, da jih je preživel intenzivno. Ne tako kot žive ljudje, ki pravijo, da so mnogo doživeli. Intenzivno živi oni, ki more nekoga dne z enim samim pogledom objeti obzorja in z eno samo dolgo dozorevajočo mislijo posvetiti do dna. Za tak pogled in tako misel je treba čimbolj zgoščevati intelektualno, moralno in intuitivno moč.

Avtor romana «Medvladje» je najbrže še mlad, toda njegova pisateljska sila je že tako kondenzirana, da zajema cela obzorja in da fosforiscira na dno našega življenja in naših problemov. Jože Pahor nam je dal z «Medvladjem» dozorelo delo. Snov in kompozicija pričata o romanopisju, ki je dolgo rastei v samem sebi, preden je objavil prvi večji sad svojega duha.

Socialen roman je «Medvladje». Spisan je v dobi, ki je socialna nazven in na znotraj. Velike sociološke sile dobivajo obliko nekakih vrtnicev, ki se razmahujejo v človeških mislih po vsem zemeljskem globusju in katerih intenzivnost raste ali slabi v izvestnih dolžinah in širinah kulturne geografije. Kakor uragan vstajajo in narekujejo zgodovini nje pot. V današnje dobo polagajo zarodke novega človeštva, — instinkti pravi: boljšega, resničnejšega.

V majhnem kotičku sveta, na zemlji, kjer več kot tisočletje orje slovenski kmet svojo grudo in poslušta pesem burje, ki pripelje svojo tarantelo z Jadranskega morja, se zavrti čez Kras in izgine nekje na beneških ravninah, v tem kotičku globusa pričuje Jože Pahor razvoj socialnega boja. Tu ni ogromnih dimnikov in nikdar mirujočih strojev kakor v deželah Uptona Sinclaira ali Welsa, tu se ne gnetejo stotisočglave množice. Problem kruha in pravice se razvija v kmečkem in malomeščanskem ozračju, kjer socialni uragan veje kakor sapa. Mali ljudje stopajo pred nas: birokrat Gruden, mali tovarnar Rojnik, lesni trgovec Slak, stavbeni risar in posestnik predmestne hiše Slak, delavec Kocjan in drugi podobni ljudje, ki imajo vsi eno socialno karakteristiko: njih očetje so orali grudo in sadili sadovnjake. Toda kako se razlikujeta starejši Slak in njegov polubrat Mirko Slak! Izpod iste strehe sta prišla v svet, a med njima zija prepad in njuna pota se razhajajo v neskončnost. V tem neznatnem, socialno še dokaj primitivnem kosu sveta se začneja predigra velike sociološke drame.

Pahor si je izbral najznačilnejši moment, da pokaže socialne procese v jedru našega malega naroda, do tlejš še nerazdvojenega od novih narovor o kruhu in pravici. Vojna se nagiba k zatonu. Kapitla apokaliptičnega jezdeca so razrila kos slovenskega sveta med Sočo, Krasom in Adrijo. Povsod se poznajo sledovi strašne vi-hre in urorije. Polagoma se zarezkujejo tudi v človeško notranjost kakor v voščeno maso in oblikujejo svoj relief. V tem ozračju se kar iskri od vojnega viharja zbežano ljudstvo, nove nasilne države na razvalinah stare Bastille, — ali ni ta moment najpripravnejši, da močan pisatelj fosforescira dno, kjer se pleto niti in vzročne vezi vsem dogajanj?

Jože Pahor ni spisal romana mas,

Zveza stavnihskih delavcev

Stavlja se do znanja organiziranih delavcev, da so bili določeni za tekoce leto sledeči članski prispevki:

PRVA KATEGORIJA: zidarji in kvalificirani delavci — tedenski prispevek L. 1.—

DRUGA KATEGORIJA: podajaci, mladi zidarji in kvalificirani delavci — tedenski prispevek L. 0.70;

TRETJA KATEGORIJA: vajenci in zenske — tedenski prispevek L. 0.50.

Brezposelni delavci, bolni, in vojski službi, ali, da jim je iz katerikoli vzroka onemogočeno delati, imajo pravico do brezplačnih znamk.

Nadalje se še pripominja, da član, ki ni po treh tednih vplačal članskih prispevkov, ali, da ni nalepil na izkaznico brezplačnih znamk za brezposlene, do katerih ima pravico, neha biti član sindikata in od tega odvsnih organizmov. Istočasno zgubi vse druge pravice.

Toliko vplačilo prispevkov kolikor nalepljen je znak, se zvrši v sedezu Sindikata (Trst, Corso Garibaldi št. 31), na deželi pa v tozadevnih sekcijah. Za to opravilo pooblasti član tudi lahko kakega tovarisa ali se pa obrne na zaupnike sindikata.

Trst, meseca aprila 1924. ODBOR.

temeč je posegel k zapletenim socialnim in čustvenim konfliktom med posamezniki. Postavil je pred nas nekoliko tipov, ki v resnici žive v našem narodu in s katerimi smo se srečali že čestokrat v življenju. Njegova osebna simpatija je bila na strani Ivana Slaka in njegovega tasta Kocjana, zato je njuna lika izklesal najbolj plastično in jima vdihnil dušo — kakor Bog, ki je ustvaril človeka po svoji podobi ker ga je takega hotel imeti. Ivan Slak je tip idealista našega časa: izpod kmečke strehe prihaja v svet, se spre z vsemi, ki teptajo prajco; ve, da pravice ni, če ni boja za njo; gara, trpi, veruje v novega človeka in se ne da ugnati ne od narave in ne od družbe. Njegov tast je star delavski revolucionar: fanatik kakor vsi, ki so na torišču družabnega boja prišli iz kmečkega miljeja. Ta dva človeka nas v «Medvladju» najbolj zagrabita. Slakova hčerka Slana je ženski tip, ki se je rodil v ozračju poštenih, zdravih, inteligentnih delavcev; tip, ki naj v našem narodnem življenju nadomesti od posnete kulture že otrovana meščanska dekleta. Tovarnar Rojnik, izprva eden izmed naše «jare gospode», se dvigne nad gnilo ozračje in ozdravi od slanine kreposti. V Grudnu vidimo tip našega inteligenta, kakor je padel izpod valjarjev avstrijske birokracije; ne moreš mu oprekat, toda veš, da je fosilni ostanek, da njegova oportunist, previdnost in umska suboparnost ne spadajo v našo dobo. Gruden je izrazit tip naše parvenijske buržoazije, takisto tudi Mirko Slak. Grudnova družinska tragedija je eden izmed znanih simptonov, ki razkrajajo našo meščansko družino. V Albertini je Pahor podal našo gospo Bovaryjevo. V učitelju Ossoju vidimo najizrazitejšega in najplemenitejšega predstavitelja našega nacionalizma. Toda voliji imamo med Ivanom Slakom in Ossojem. Kateri tip idealista se bo ustalil v naši družbi: Slak ali Ossoj?

Roman «Medvladje» je dokument slovenske družbe, kakršna je bila na prehodu iz ene dobe v drugo. Pahorjev talent je dovolj močan, da nam je mogel dati krepko realistično študijo individualnih in socialnih procesov, ki so se v dobi «medvladja» dogajali na tistem delu našega ozemlja, ki je bolj nego katerikoli drugi občuti tragiko strahotnega konflikta dveh svetov, konflikta, ki je kakor mitološki Titan rodil socialne in moralne vrtnice našega časa. Pahor je že tako močan, da spretno obvladuje gradivo socialnega romana, ki že po svoji naravi posega v široke dimenzije. Njegov način pripovedovanja je naraven, jasein in krepak, jezik bogat in prožen; navzlic temu, da ga najbolj zanima usoda ljudi, kaže tudi mnogo umevanja za lepoto narave in zna napraviti iz nje lepo dekoracijo človeškimi dogodkom.

Vsekakor je Pahorjevo «Medvladje» delo, ki sega nad zakajeno vsakdanjost našega kulturnega življenja. To je njegovo najboljšo priporočilo.

B. Borko.

ZAHVALA

Podpisani se iskreno zahvaljujem, vsem rudarjem, obrtnikom in kmetom, iz Idrije in Spodnje Idrije, za vse darove, ki sem jih sprejel 5. aprila v čakalnicah v Idriji in popreje na donju. Želim vam vsem skupaj boljše-ga zdravja kot ga imam jaz. Hvala vsem dobrim srcam! Ivan Jereb.

Spodnja Idrija, 11. aprila 1924.

OPOMBA

Toraj delavci, obrtniki in kmetje, zavedajte se, da delovna moč je vpostelja pri svetovnem kapitalizmu samo dokler ga črpa, kadar pa obnemoreš, te pa pušti in se manje zmeni za tebe kot za žival. Torej delavci, obrtniki in kmetje, skupaj v proletarske falange, do zmagi! Živela proletarska enotna fronta!

Izdajatelj:

I. O. Komunistične stranke Italije. Odgovorni urednik: Post. Gius. Bellone. Št. 719. B. Spazani — Trieste